DETI A KRÍZOVÉ UDALOSTI

ODPORÚČANIA PRE POSLANCOV A POLITICKÉ STRANY

Sme predstavitelia štátu. Naše slová určujú smer.

Po tragédiách v školách sa verejnosť, médiá aj sociálne siete pozerajú najprv na nás.

Od médií pravidelne žiadame, aby nerobili z páchateľa celebritu, nešírili navádzajúce a ubližujúce detaily a pri komunikácii o tragédiách týkajúcich sa detí chránili deti a ich najlepší záujem v súlade s Dohovorom o právach dieťaťa.

Rovnaká zodpovednosť patrí politikom a všetkým verejne činným osobám. Ak tieto pravidlá nedodržíme sami, nemôžeme ich žiadať od iných. Verejnosť má právo na overené informácie a na dôslednú kontrolu zodpovednosti školy, polície a štátu. Potreba informovať však neoprávňuje k takej komunikácii, ktorá škodí tým najzraniteľnejším deťom.

MINISTERSTVO
ŠKOLSTVA, VÝSKUMU,
VÝVOJA A MLÁDEŽE
SLOVENSKEJ REPUBLIK

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VÝSKUMU, VÝVOJA A MLÁDEŽE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Výskum dokázal, že necitlivá a prehnane detailná komunikácia škodí

Publicita páchateľa a detaily činu môžu u zraniteľných ľudí zvyšovať riziko napodobňovania (copycat efekt). Svetová zdravotnícka organizácia adresuje svoje odporúčania aj verejne hovoriacim ľuďom, nielen médiám:

ZISTENIE	ČO Z TOHO PLYNIE PRE NÁS	ZDROJ
Po útoku v Columbine (1999) evidovali v Pensylvánii 354 hlásených vyhrážok školám za 50 dní, 56 % do 10. dňa. Štúdia sledovala vyhrážky, nie útoky.	Prvé dni po udalosti sú najcitlivejšie. Nedramatizovať opakovaním vyhrážok.	Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine, 2001
Útočník na Virginia Tech (2007) sa vo vlastnom texte odvolával na páchateľov z Columbine. Výskum zhromaždil 205 zdokumentovaných prípadov vzorov a napodobňovateľov (1966–2022).	Neopakovať meno, tvár ani manifest páchateľa.	Lankford a Silva, Journal of Criminal Justice, 2024
Analýza 189 masových útokov v USA: motiváciu získať slávu identifikovali pri 28 z 195 páchateľov.	Pozornosť môže byť očakávanou odmenou. Násilie nesmie priniesť slávu.	Succar a kol., PNAS, 2023
Príbehy zvládnutia krízy v médiách súvisia s nižším počtom samovrážd (Papagenov efekt; 497 článkov, Rakúsko).	Hovoriť o pomoci, zotavení a prevencii.	Niederkrotenthaler a kol., British Journal of Psychiatry, 2010

MINISTERSTVO
ŠKOLSTVA, VÝSKUMU,
VÝVOJA A MLÁDEŽE
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ako komunikujeme po tragédii v škole

Ako predstavitelia štátu ideme príkladom v prejavoch v pléne, na tlačových konferenciách, v rozhovoroch aj na vlastných sociálnych sieťach.

1. Hovoríme o pomoci a prevencii, nie o páchateľovi. Neuvádzame jeho meno, fotografiu ani životný príbeh. Aj odsudzujúci výrok môže byť škodlivý.
2. Používame len overené informácie. Príčiny a okolnosti pomenujeme až po výsledkoch vyšetrovania. Špekulácie nechávame bokom.
3. Nepripisujeme udalosti jedinú príčinu. Zjednodušujúce vysvetlenia bývajú zavádzajúce a môžu poškodiť vyšetrovanie aj verejnú diskusiu. Nespomíname iné podobné incidenty, ak nie sú priamo relevantné.
4. Chránime deti a rodiny. Rodiny a komunity v akútnom šoku nevyťahujeme pred kamery a nezverejňujeme fotografie ani osobné detaily detí.
5. Nehovoríme o diagnózach. Násilie nie je diagnóza. Duševné ochorenie automaticky nespájame s útokom.
6. Pomenúvame systémové zlyhania vecne. Kontrolu školy, polície a štátu vykonávame dôsledne, ale bez detailov, ktoré môžu slúžiť ako návod alebo stigmatizácia zasiahnutej komunity, napr. učiteľov.
7. Nevytvárame paniku. Nezovšeobecňujeme, že školy sú nebezpečné. Hovoríme o konkrétnych opatreniach a dostupnej pomoci.
8. Nepoužívame senzačný jazyk. Vyhýbame sa dramatickým formuláciám a grafickým obrázkom. Ak príspevok obsahuje citlivé detaily, na začiatok dáme upozornenie.
9. Nezverejňujeme každý ďalší incident. Po tragédii je kontra-produktívne upozorňovať na každú ďalšiu vyhrážku či podobnú udalosť. Zvyšuje to strach a môže podnecovať ďalšie vyhrážky.
10. Moderujeme svoje sociálne siete. Vyhrážky a schvaľovanie násilia zdokumentujeme (snímka, odkaz, čas) a oznámime polícii. Ak bezpečná moderácia nie je možná, vypneme komentáre.
11. Za diskusie pod našimi príspevkami nesieme zodpovednosť. Včas reagujeme na neoverené informácie, špekulácie, obviňovanie a nenávistné komentáre. Konkrétnu vyhrážku alebo varovný signál nemažeme automaticky: najprv ho zachytíme a uchováme, oznámime na vyhodnotenie a až potom moderujeme.
12. Vždy uvádzame kontakty na pomoc. Linka dôvery Nezábudka 0800 800 566; pri bezprostrednom ohrození 158 alebo 112.

MINISTERSTVO
ŠKOLSTVA, VÝSKUMU,
VÝVOJA A MLÁDEŽE
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ako vyzerá komunikácia prospešná pre spoločnosť:

Rovnakú informáciu možno povedať tak, že zraňuje a šíri strach, alebo tak, že upokojuje a smeruje k riešeniu. Príklady sú modelové, nie citácie konkrétnych politikov.

TAKTO NIE	TAKTO ÁNO
„Tichý žiak sa zmenil na monštrum. Pozrite si jeho príspevky.“	„Polícia vyšetruje útok v škole. Žiaci a zamestnanci dostávajú krízovú podporu.“
Zdieľanie fotografie alebo mena páchateľa na sociálnej sieti	Odkaz na pomoc
„Bol to psychicky chorý človek, to je jasné.“	„O príčinách rozhodne vyšetrovanie. Teraz je prioritou pomoc.“
„Naše školy už nie sú bezpečné.“	„Riešime konkrétne opatrenia, aby boli deti v škole v bezpečí.“
Využitie tragédie na útok na politického súperca	Vecné pomenovanie zlyhania a návrh nápravy
Spomínanie ďalších útokov, ktoré s udalosťou priamo nesúvisia	Pozornosť na aktuálnu udalosť, pomoc a prevenciu
„Za všetko môže jediná vec.“	„Príčin býva viac. Počkajme na výsledky vyšetrovania.“
Rozhovor s rodinou v šoku pred kamerami	Pomoc rodine bez publicity

Zdroj: Inklucentrum

Inklucentrum

MINISTERSTVO
ŠKOLSTVA, VÝSKUMU,
VÝVOJA A MLÁDEŽE
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Keď hovoríme so školami, rodičmi a deťmi

Postupujeme v súlade s metodikou MŠVVaM SR pre školy a centrá poradenstva a prevencie.

S RODIČMI

uvádzame iba potvrdené fakty od oficiálnych inštitúcií, rešpektujeme súkromie dotknutých osôb, hovoríme pokojne a vecne a zdôrazňujeme, že bezpečnosť detí je prioritou.

S DEŤMI

hovoríme pravdivo a primerane veku, bez podrobností, ktoré by mohli ohroziť vyšetrovanie alebo viesť k napodobňovaniu. Nenútime ich hovoriť a nezľahčujeme ich pocity.

ODKAZUJEME NA ODBORNÚ POMOC

Odkazujeme na odbornú pomoc: triedny učiteľ, školský psychológ, centrum poradenstva a prevencie (CPP) alebo krízová linka.

MINISTERSTVO
ŠKOLSTVA, VÝSKUMU,
VÝVOJA A MLÁDEŽE
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Náš spoločný záväzok

Vyzývame všetky poslanecké kluby a politické strany, aby tieto zásady prijali ako vlastný štandard, naprieč koalíciou aj opozíciou. Ochrana detí nie je predmetom politickej súťaže.

- Strana prijme zásady ako interné pravidlo komunikácie vrátane sociálnych sietí.
- Hovorcovia a správcovia sociálnych sietí dostanú tento materiál.
- Každý výstup k tragédii obsahuje kontakt na pomoc.
- Nešírime obsah, ktorý zviditeľňuje páchateľa alebo zraňuje deti, ani keď ho zverejnil niekto iný.
- Podporujeme včasnú krízovú intervenciu a dostupnú psychologickú pomoc pre deti, zamestnancov škôl aj rodičov.

Keď ideme príkladom my, môžeme rovnakú zodpovednosť očakávať od médií, influencerov aj verejnosti.

MINISTERSTVO
ŠKOLSTVA, VÝSKUMU,
VÝVOJA A MLÁDEŽE
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Zdroje a manuály

- Ministerstvo zdravotníctva: Manuál pre médiá
- Liga za duševné zdravie: Mediaguide
- WHO: Preventing suicide – a resource for media professionals, 2023
- Zastavme násilie: Prečo sa sústrediť viac na obete ako na páchateľa
- UNICEF: Reporting guidelines
- MŠVVaM SR: Citlivé informovanie o násilných udalostiach (krízové udalosti na školách)
- Dohovor o právach dieťaťa

